

Allmänmedicin

Läkarnas specialiseringstjänstgöring

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2008:17)
med kompletterande anvisningar från
Svensk Förening för allmänmedicin (SFAM)

De föreskrifter och allmänna råd som gäller samtliga ämnesområden finns att läsa på
Socialstyrelsens hemsida:

<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2008-17>

Specialitetsföreningens, i detta fall SFAM:s, anvisningar har status som allmänna råd
från Socialstyrelsen och utgör därmed Socialstyrelsens rekommendationer.

Innehåll

Inledning	3
Ordförklaringar	3
Övergripande kompetensdefinition	5
Definition av kompetensområdet	5
Kompetenskrav	5
Kompetenskrav för medicinsk kompetens	5
Kompetenskrav för kommunikativ kompetens, ledarskapskompetens samt kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete	5
Kommunikativ kompetens	5
Ledarskapskompetens	6
Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete	6
Utbildningsstruktur	7
Särskilda rekommendationer	8
Delmål	9
Medicinsk kompetens	9
Kommunikativ kompetens	15
Ledarskapskompetens	17
Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete	18

Allmänmedicin

Inledning

Den 24 juni 2008 beslutade Socialstyrelsen att meddela nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2008:17) om läkarnas specialiseringstjänstgöring. Författningen består dels av en allmän del med gemensamma bestämmelser för alla specialiteter, dels av en specifik del med alla målbeskrivningar. Målbeskrivningen för respektive specialitet ska läsas mot bakgrund av bestämmelserna i den allmänna delen.

I varje målbeskrivning finns ett avsnitt med rubriken ”Utbildningsstruktur” som utgör allmänna råd. Även de lärandemetoder under rubriken ”Delmål” där ingen uppföljning anges utgör allmänna råd.

Ordförklaringar

aktuell handledare	specialistläkare vars specialistkompetens motsvarar det kompetensområde som delmålet avser och som har att ansvara för ST-läkarens professionella utveckling under angiven lärandeperiod eller metod för lärande uppdraget som handledare för en ST-läkare omfattar som regel hela specialistutbildningen men kan också omfatta del eller delar av den
auskultation	under handledning och enligt ett på förhand strukturerat program studera specialistläkarens eller annan hälso- och sjukvårdspersonals yrkesutövning genom att följa en eller flera yrkesutövare samt i viss mån utföra uppgifter inom det aktuella området
bedöma	skaffa sig en välgrundad uppfattning om en patient eller motsvarande som grund för vidare handläggning
behärska	fullständigt kunna bedöma och handlägga utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av en patient, eller motsvarande, och att fullständigt kunna använda för området relevanta tekniker
förmåga	personlig kapacitet att utföra eller utträta något
ha kunskap	genom teoretiska studier och/eller praktisk yrkesutövning ha tillägnat sig vetande och insikter inom ett område
ha kännedom	genom teoretiska studier och/eller praktisk yrkesutövning ha tillägnat sig visst vetande inom ett område

handleda under handledning	som ST-läkare handleda en medarbetare och samtidigt själv bli handledd av en specialistkompetent läkare
handleda	kontinuerligt och i dialogform stödja och vägleda samt bedöma en medarbetares professionella utveckling
handledning	se handleda
handlägga	aktivt utföra åtgärder avseende utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av en patient, eller motsvarande, och ha övergripande ansvar för att dessa åtgärder utförs
initialt handlägga	som första omhändertagande läkare aktivt utföra åtgärder avseende utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av en patient, eller motsvarande, och ha övergripande ansvar för att dessa åtgärder utförs
initialt bedöma	som första omhändertagande läkare skaffa sig en välgrundad uppfattning om en patient eller motsvarande, som grund för vidare handläggning
inomprofessionell reflektion i grupp	reflektion som görs i grupp tillsammans med andra läkare i främst vidareutbildnings- och fortbildningssyfte
klinisk tjänstgöring	hälso- och sjukvårdsarbete som ST-läkaren utför under eget yrkesansvar och med stöd av handledare
kurs	lärarledd utbildning med en fastställd plan som ges under en avgränsad tidsperiod
medsittning	utbildningsaktivitet som innebär att ST-läkaren iakttar när en specialistläkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal har patientbesök eller utvärderingsaktivitet som innebär att en specialistläkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal iakttar och bedömer ST-läkaren när den har patientbesök
seminarium	undervisning i gruppform med aktivt deltagande
träning i simulerad miljö	träning som utförs i en skapad miljö avsedd att efterlikna verkligheten
större yrkesrelaterad sammankomst	konferens, kongress, symposium eller motsvarande
vårdcentral	vårdenhet med mottagningsverksamhet inom primärvård
vårdteamarbete	arbete där ST-läkaren under handledning medverkar i och ibland leder en grupp av samverkande hälso- och sjukvårdspersonal med olika kompetenser som har till uppgift att svara för vård av enskilda eller för en grupp av patienter

Övergripande kompetensdefinition

Definition av kompetensområdet

Allmänmedicin är en medicinsk specialitet som har sin tyngdpunkt i mötet med patienten. Specialiteten innefattar kompetensen att möta människor i alla åldrar med alla sorters hälsorelaterade problem samt att självständigt bedöma och behandla dessa, också de upplevelser och besvär som inte orsakas av definierbar sjukdom.

I det allmänmedicinska specialistarbetet ska man också under lång tid kunna följa en individs olika hälsoproblem och i bedömningen av dessa kunna väga in personens hela livssituation.

Kompetenskrav

Kompetenskrav för medicinsk kompetens

För specialistkompetens i allmänmedicin krävs individ- och sjukdomsinriktade kunskaper och färdigheter inom hela det allmänmedicinska kompetensområdet samt en medvetenhet om etiska frågeställningar. Det krävs också förmåga till helhetssyn, dvs. att kunna väga in patientens samlade situation vid medicinsk bedömning och behandling, samt förmågan att arbeta med kontinuitet, dvs. att kunna följa och värdera förändringar i en individs hälsotillstånd över längre tid.

Förmågan att prioritera utifrån medicinsk angelägenhetsgrad, att kunna samarbeta med andra instanser inom hälso- och sjukvården samt att kunna växla mellan korta, akuta besök, längre samtal och hembesök är väsentlig för specialistkompetens.

Vidare krävs för specialistkompetens i allmänmedicin kunskap om diagnostik och behandling av hälsorelaterade besvär hos personer i alla åldrar, kunskap om grundläggande barn- och mödrahälsovård, kunskap om förebyggande och rehabiliterande arbete samt att behärska de i tjänsten förekommande myndighetsuppdragen.

För specialistkompetens i allmänmedicin krävs också förmåga att kontinuerligt kunna bedöma sin kompetens och utifrån resultatet komplettera och utveckla den.

Kompetenskrav för kommunikativ kompetens, ledarskapskompetens samt kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Kommunikativ kompetens

Den jämlika och ansvarstagande patienten

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga till dialog och att ha en öppen kontakt med patienten och dennes närstående. Kontakten ska präglas av empati och förtroende samt respekt för patientens rätt till information, inflytande och delaktighet i besluten. Kontakten ska också präglas av samverkan och lyhördhet för patientens behov, önskemål och rätt till självbestämmande samt ge stimulans åt patientens engagemang och ansvar för sin egen vård.

Mångfalds- och genusaspekter

Kommunikationen med patienten och dennes närstående ska präglas av kunskap och respekt för transkulturella aspekter och mångfaldsaspekter såsom ålder, språk, etnicitet, sexuell läggning och religion samt genus.

Inomprofessionella relationer

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga till kommunikation, såväl skriftlig som muntlig, med andra läkare och medarbetare, med respekt för deras yrkeskunskaper och kompetens. Detsamma gäller för kontakter med företrädare för allmänheten och olika samhällsinstanser.

Pedagogisk förmåga

Den specialistkompetenta läkaren ska ha pedagogisk förmåga för att kunna informera och undervisa, främst patienter och deras närstående men också andra läkare och medarbetare samt studenter. Professionellt förhållningssätt och etik Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga att kontinuerligt arbeta med sitt professionella och läkaretiska förhållningssätt, med målet att kunna fatta självständiga beslut av medicinsk etisk natur.

Egen kompetensutveckling

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga att kontinuerligt pröva och identifiera, tillsammans med verksamhetens krav, de egna behoven för kompetensutveckling för att kunna motsvara kraven på bästa möjliga vård för patienterna.

Ledarskapskompetens

Medarbetarskap

Den specialistkompetenta läkaren ska ha utvecklat förmåga till självkänedom och kunskap om den egna funktionen och rollen i organisationen.

Handledarskap

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga att handleda andra läkare och medarbetare samt studenter.

Ledarskap

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga till ledarskap som utmärks av samverkan, öppenhet och dialog med medarbetarna. Ledarskapet ska vidare präglas av delaktighet och verksamhetsutveckling, som är förbättringsinriktad. Förmåga att leda arbete i vårdteam är grundläggande.

Systemkunskap

Den specialistkompetenta läkaren ska ha kunskap om hälso- och sjukvårdens organisation, administration, ekonomi och regelverk samt om dess styrning för bästa resursutnyttjande.

Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Medicinsk vetenskap

Den specialistkompetenta läkaren ska ha förmåga till ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt, kunskap om forskningsmetodik, inklusive epidemiologiska grundbegrepp, samt om metoder för evidensbaserad medicin och granskning av vetenskaplig information.

Förbättrings- och kvalitetsarbete

Den specialistkompetenta läkaren ska ha kunskap om och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete. Målet är att kunna initiera, delta i och ansvara för kontinuerligt systematiskt förbättringsarbete med betoning på helhetsperspektiv, patientsäkerhet, patientnytta, mätbarhet och lärandestyning för att kritiskt kunna granska och utvärdera den egna verksamheten.

Folkhälsa och prevention

Den specialistkompetenta läkaren ska ha kunskaper om hälsans bestämningsfaktorer och andra folkhälsoaspekter samt om metoder för hälsofrämjande samt skade- och sjukdomsförebyggande insatser för att i det medicinskt vetenskapliga arbetet och kvalitetsarbetet kunna beakta denna kunskap.

Utbildningsstruktur

Specialistutbildningen ska ge en för alla allmänmedicinare gemensam kompetens, som senare kan kompletteras beroende på under vilka förhållanden arbetet ska utföras.

Det är på en vårdcentral som huvuddelen av den för specialistkompetens i allmänmedicin nödvändiga kompetensen kan utvecklas. Det är därför av största vikt att utbildningen inleds med en längre sammanhängande tjänstgöring på den vårdcentral där utbildningen i huvudsak ska äga rum. Utbildning i akutmedicin bör komma tidigt under specialiseringstjänstgöringen.

Specialitetsföreningens anvisningar:

I början av utbildningen ska den blivande specialisten upprätta en utbildningsplan i samråd med handledare och studierektor. Detta görs lämpligen efter 6-8 månaders tjänstgöring på den vårdcentral där utbildningen i huvudsak ska äga rum. (I detta dokument används uttrycket vårdcentral för alla likartade allmänmedicinska vårdenheter som exempelvis hälsocentraler, familjeläkarmottagningar osv.)

Under hela utbildningen ska en kontinuerlig avstämning mot utbildningsplanen göras, för att den ska kunna justeras och kompletteras. Detta görs genom utvecklingssamtal som återkommer minst en gång om året.

En värdering ungefär halvvägs mot målet rekommenderas. Den bör göras av en extern värderare som är utbildad enligt specialitetsföreningens kriterier.

Avslutningsvis görs en genomgång av den samlade utbildningsdokumentationen av ST-läkaren, handledaren och studierektorn, varefter studierektor intygar att målen uppfyllts.

ST-läkaren rekommenderas genomgå den frivilliga specialistexamen som anordnas av SFAM.

För att få erfarenhet av den kontinuitet i patientrelationen som är en förutsättning för allmänmedicinsk kompetens krävs lång sammanhängande tjänstgöring på utbildningsvårdcentralen samt möjlighet till regelbunden kontakt med densamma under perioder av tjänstgöring på annan enhet. Det är samtidigt viktigt att skaffa sig erfarenhet av olika sätt att arbeta allmänmedicinskt. Detta uppnås bäst genom komplettering av huvudtjänstgöringen med kortare tjänstgöringar, auskultationer eller studiebesök på andra vårdcentraler, inom eller utom landet. Tjänstgöringen på vårdcentral kompletteras efter behov med annan tjänstgöring.

Specialitetsföreningens anvisningar:

Med lång tjänstgöring menas här minst 1½ år sammanhängande tjänstgöring på samma vårdcentral.

Den möjlighet till återkoppling och kompetensträning som i flertalet specialiteter, bland annat sker genom deltagande i olika former av ronder saknas som regel i allmänmedicinsk verksamhet, då denna oftast äger rum i enrum med patienten. För att uppnå specialistkompetens i allmänmedicin är det därför nödvändigt med inomprofessionell diskussion och reflektion, exempelvis i FQ-grupper, det vill säga en speciell form av regelbundet återkommande kollegial fortbildning och kvalitetsutveckling, eller i särskilda seminarier för ST-läkare. Balintgrupper är också exempel på en metod för sådan kompetensutveckling.

Specialitetsföreningens anvisningar:

ST-läkaren ska delta i ST-grupp eller FQ-grupp minst fyra timmar per månad uppdelat på ett eller flera tillfällen beroende av de praktiska omständigheterna.

För att en tillräckligt god kommunikativ kompetens ska uppnås är det av största vikt med återkommande ömsesidig medsittning då ST-läkaren härigenom får möjlighet både att få se hur en erfaren kollega, företrädesvis handledaren, arbetar i patientmötet, och att bli sedd i sitt eget patientarbete.

Specialitetsföreningens anvisningar:

Tjänstgöring på vårdcentral kräver god handledning. Handledning under kliniskt arbete ska innefatta regelbundna samtal minst en timme per vecka, möjlighet till rådfrågning under löpande arbete, ömsesidig medsittning samt regelbunden ömsesidig genomgång av journaler och annan dokumentation. Handledning kan ges av olika personer men med en huvudansvarig handledare. Handledaren ska ha sin huvudsakliga tjänstgöring på samma vårdcentral som den handledde.

Det ska finnas tillgång till handledning även under jourarbete.

Återkommande medsittning betyder minst fyra gånger per år.

Särskilda rekommendationer

Läkarorganisationernas specialitetsföreningar och sektioner har utformat särskilda rekommendationer för sina specialiteter. Rekommendationerna rör bland annat hur specialiseringstjänstgöringen kan läggas upp.

Delmål

Medicinsk kompetens

Delmål 1	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska att utifrån ett professionellt och etiskt förhållningssätt bedöma och handlägga i landet förekommande hälsoproblem	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där sådan verksamhet bedrivs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

En specialist i allmänmedicin måste kunna självständigt bedöma och handlägga alla olika hälsoproblem som kan förekomma i landet. I praktiken innebär det att kunna skilja det akuta från det som kan vänta, det självläkande från det som ska behandlas, det som ska remitteras från det som kan färdigbehandlas på plats samt att göra detta på ett medicinskt och etiskt riktigt sätt.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, Studentlitteratur, ISBN: 9789144027982, del 1.

Familjemedicin. McWhinney, Ian R. Studentlitteratur, ISBN 978944019444, del 1, s 15-320.

Delmål 2	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska att avgöra medicinsk angelägenhetsgrad och på ett etiskt tillfredställande sätt prioritera mellan vårdsökande	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där sådan verksamhet bedrivs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Delmålet innefattar framförallt akutmedicin och jourverksamhet, samt kännedom om hur slutenvårdsklinikerna prioriterar inkommande remisser och direkt sökande patienter.

I delmålet ingår också att på ett medicinskt korrekt och etiskt välgrundat sätt självständigt kunna prioritera bland de patienter som söker på den egna enheten. Detta gäller både i akutverksamheten och i kontakter med personer med mer långvariga hälsoproblem.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hovellius, Kap 2.7–10, 2.13, 3.16, 6.2

Delmål 3	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska att följa en patient över längre tid med hänsyn tagen till patientens hela livssituation och att i mötet med patienten ha förmåga att ta hänsyn till och utgå ifrån patientens föreställningar, förväntningar och farhågor	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Specialisten i allmänmedicin ska kunna följa en patient genom livets skiftningar. För att uppnå detta krävs längre sammanhängande tjänstgöring på samma vårdcentral med möjlighet att följa enskilda patienter och ta ansvar för deras vård under en längre period.

Med kurs avses här en kurs i allmänmedicinskt arbetssätt.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hovellius, delarna 1, 4 och 6.

Delmål 4	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska att diagnostisera, behandla och följa patienter i alla åldrar med hälsoproblem och vanliga folksjukdomar	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Här ingår kunskapen om diagnostik, behandling, uppföljning och naturalförloppet av vanligt förekommande sjukdomar och hälsoproblem som

trötthet, viktnedgång, yrsel, sömnrubbingar och förvirring
 infektioner
 blodsjukdomar
 matsmältningsorganens besvär och sjukdomar
 njurens och urinvägarnas besvär och sjukdomar
 hudsjukdomar och -besvär
 andningsorganens symtom och sjukdomar
 allergier
 diabetes mellitus
 tyreoidesjukdomar
 hjärt-kärlsjukdomar
 metabolt syndrom
 psykiska besvär och sjukdomar
 rörelseapparatens besvär och sjukdomar
 kronisk smärtproblematik
 neurologiska symtom och sjukdomar
 sinnesorganens sjukdomar och symtom
 risk- och missbruk av olika slag

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbå/Hovellius Kap 2.1-6, 2.11-12, 3.1-3.12, 3.15, 5.3-5

Delmål 5	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska att initialt bedöma, remittera samt följa personer med sjukdomstillstånd som behöver vård utöver den egna enhetens resurser	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där sådan verksamhet bedrivs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

För att uppnå detta krävs längre sammanhängande tjänstgöring på samma vårdcentral samt kännedom om, och erfarenhet av, möjligheterna till vård på andra enheter, exempelvis de sjukhus och mottagningar som vårdcentralen anlitar för sekundär vård.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, del 2 och 3.

Delmål 6	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska hälsovårdsarbete för barn och ungdomar	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Här avses BVC och sådan verksamhet som bedrivs exempelvis på ungdomsmottagning.

Med kurs avses här utbildning i förebyggande barnhälsovård.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, Kap 4.1-2

Delmål 7	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska vanligt förekommande gynekologiska besvär och sjukdomar hos kvinnor i olika åldrar samt mödrahälsovård vid normal graviditet	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där sådan verksamhet bedrivs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Här avses menstruationsrubbingar och menstruationssmärter med kännedom om bakomliggande orsaker såsom PCOS, endometriosis; klimakteriebesvär, tecken på misstänkt gynekologisk tumörsjukdom, gynekologiska infektioner, STD, preventivmedelsrådgivning, infertilitetsproblematik samt den normala graviditeten

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hoveliuss, Kap 3.13–14

Delmål 8	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska äldres speciella hälsoproblem samt att behärska hemsjukvård och palliativ vård i livets slutskede för personer i alla åldrar	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där sådan verksamhet bedrivs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Detta mål inkluderar det normala åldrandet, multifarmaci, behandling av det sista skedet i livet med t.ex. cancer, svår hjärtsvikt, KOL och multiorgansvikt, kunskap om brytpunktsbedömning för övergång till vård i livets slutskede och betydelsen av innehållet i den palliativa vård som ska planeras vid brytpunkten. Målet inkluderar också förmåga att hantera situationen när patienten inte själv kan berätta om sina problem eller sköta sin medicinering och behandling, utan är beroende av anhöriga eller andra i omgivningen.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hoveliuss, Kap 4.5-6, 5.2

Delmål 9	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska hembesök som verktyg vid diagnostik och behandling samt för att kunna få en helhetsbild av en patients situation	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Med detta menas att, med respekt för patientens integritet, självständigt i patientens hem kunna göra klinisk helhetsbedömning av patientens situation med beaktande av hjälpmedelsbehov, omvårdnadsbehov, medicinska insatser och individuell vårdplanering för säker och trygg vård i hemmet.

Att arbeta med hembesök som verktyg kräver också förmåga att samarbeta med distriktssköterska, hemtjänst och andra professioner för planering och genomförande av patientens vård. Om den egna vårdcentralen inte har ansvar för hembesök ska tjänstgöringen kompletteras med tjänstgöring på enhet där sådan verksamhet bedrivs.

Delmål 10	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska initiering av, och medverkan i, medicinsk rehabilitering och arbetsrehabilitering i samarbete med samhällets övriga resurser	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Målet avser förmågan att tillsammans med patienten och omgivande vårdteam initiera, planera, samordna och följa upp rehabiliteringen.

Med detta mål avses även förmågan att, med patientens bästa för ögonen, i samarbete med patienten samt övriga inblandade aktörer delta i arbetsrehabiliteringen för en patient med nedsatt arbetsförmåga. Målet inkluderar även förmågan att på ett objektiva vis beskriva patientens nedsatta arbetsförmåga samt vilka insatser som bedöms krävas för att patienten om möjligt ska kunna återgå till arbete i någon form.

Delmål 11	Metoder för lärande	Uppföljning
Att behärska de myndighetsuppdrag som ingår i tjänsten, inkluderande smittskydd	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:
Här ingår intygsskrivande av alla slag.

Kommunikativ kompetens

Delmål 12	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha kunskap om hur man upptäcker, identifierar och motverkar skador och andra hälsoproblem i det lokala samhället	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:
Målet avser att ha kännedom om hur faktorer i närmiljön kan leda till skada och sjukdom, ha förmåga att identifiera dessa, samt känna till vilka aktörer som finns att samarbeta med.

Delmål 13	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga till dialog och en öppen kontakt med patienten och dennes närstående samt att ha förmåga till kommunikation, såväl skriftlig som muntlig, med andra läkare och medarbetare, företrädare för allmänheten och olika samhällsinstitutioner	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Medsittning	
	Inomprofessionell reflektion i grupp	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Det viktigaste arbetsredskapet för specialisten i allmänmedicin är konsultationen, mötet med patienten. Specialisterna i allmänmedicin ska i konsultationen kunna utgå från patientens föreställningar, förväntningar och farhågor (patientens agenda) men också tolka patientens problem utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet (doktors agenda), för att därefter i samråd med patienten besluta om utredning och behandling. Detta kräver träning genom självständigt arbete med patienter samt diskussion med handledaren utifrån ömsesidig medsittning. Videospelning av konsultationer med genomgång tillsammans med handledare och/eller i grupp rekommenderas.

Med kurs avses här konsultationskurs.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hovellius, Kap 1.4

Delmål 14	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga att pedagogiskt kunna informera och undervisa	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Undervisa under handledning	
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar

Detta gäller såväl gentemot patienter som medarbetare och studenter.

Ledarskapskompetens

Delmål 15	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga att kontinuerligt pröva och identifiera, tillsammans med verksamhetens krav, de egna behoven för kompetensutveckling	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	

Specialitetsföreningens anvisningar:

En specialist ska kunna planera och genomföra sin fortbildning utifrån sina egna behov av kompetensutveckling samt utifrån verksamhetens behov. Grunden till detta ska läggas under ST-tiden.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsbår/Hovellius, Kap 6.5

Delmål 16	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga att handleda andra läkare och medarbetare samt studenter	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Handleda under handledning	

Specialitetsföreningens anvisningar:

ST-läkaren kan exempelvis handleda grupper av läkarstuderande eller delta i handledningen av AT-läkare eller andra i tjänsten yngre läkare på vårdcentralen. ST-läkaren ska ha handledning för denna uppgift.

Med kurs avses här handledarutbildning. Denna kan med fördel anordnas tillsammans med andra specialiteter.

Delmål 17	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga till självkännedom och kunskap om den egna funktionen och rollen i organisationen samt att ha förmåga till ledarskap	Klinisk tjänstgöring under handledning vid vårdcentral	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	

Specialitetsföreningens anvisningar:

ST-läkaren bör ha ansvar för ledningsuppgifter på vårdcentralen eller i annan verksamhet som ingår i ST-läkarens utbildning.

Med kurs avses här någon form av ledarskapsutbildning. Denna kan även innehålla den kunskap som krävs i delmål 18 och med fördel anordnas tillsammans med andra specialiteter.

Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Delmål 18	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha kunskap om hälso- och sjukvårdens organisation, administration, ekonomi och regelverk samt om dess styrning för bästa resursutnyttjande	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Kurs i detta ämnesområde kan samordnas med kurs under delmål 17 och med fördel anordnas tillsammans med andra specialiteter.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, Kap 1.1

Delmål 19	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha förmåga till ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt	Skriftligt individuellt arbete under handledning enligt vetenskapliga principer	Intyg om godkänt skriftligt individuellt arbete utfärdat av aktuell handledare
	Kurs	Intyg om godkänd kurs utfärdat av kursledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Omfattningen av det vetenskapliga arbetet ska motsvara minst 10 veckors heltidsarbete, inklusive deltagande i kurs samt planering och genomförande av projektet och skriftlig rapport. Den som handleder arbetet ska ha vetenskaplig kompetens; särskild handledare kan därför behövas.

Arbetet ska ha allmänmedicinsk anknytning. Det kan användas som del i specialistexamen, momentet uppsats.

Som inspiration för ämnesval finns sammanfattningar av tidigare genomförda specialistexamensuppsatser på SFAMs hemsida, www.sfam.se.

Med kurs avses här kurs i forskningsmetodik. Denna kan med fördel anordnas tillsammans med andra specialiteter. ST-läkare som bedrivit forskning i andra sammanhang får tillgodoräkna sig relevant forskningsmetodikkurs.

Delmål 20	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha kunskap om och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete	Kvalitets- och utvecklingsarbete under handledning	Intyg om godkänt kvalitets- och utvecklingsarbete utfärdat av aktuell handledare
	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

ST-läkaren ska delta i kvalitets- och utvecklingsarbete anknutet till den dagliga verksamheten. Det kan exempelvis handla om granskning av utrednings-, behandlings- eller remitteringsmönster utformande av vårdprogram eller riktlinjer, granskning av arbets- och utbildningsmiljö, jämförande granskning av olika vårdenheter, etc. ST-läkaren ska aktivt delta i utformandet av konkreta förslag, men behöver inte vara huvudansvarig för rapporteringen.

Arbetet kan ske enskilt eller i arbetsgrupp. Det kan samordnas med arbetet i delmål 19.

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, Kap 1.7, samt Greenhalgh, T. How to read a paper, the basics of evidence based medicine. John Wiley & Sons, 2006 (3rd edition), ISBN 1405139765, ISBN 13 9784105139672

Delmål 21	Metoder för lärande	Uppföljning
Att ha kunskap om hälsans bestämningsfaktorer och andra folkhälsoaspekter samt om metoder för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser för att i det medicinskt vetenskapliga arbetet och kvalitetsarbetet kunna beakta denna kunskap	Inomprofessionell reflektion i grupp	
	Teoretiska studier	

Specialitetsföreningens anvisningar:

Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red Hunsår/Hovellius, Kap 1.2, 1.6, 5.1, 6.1